

"Kâinattan daha san'atlı, hikmetli, zîhayat bir kâinatı inşa eden..." Kâinattan daha san'atlı yeni bir kâinat nasıl olur?

"Acaba her senede dört yüz bin envâı birden zemin yüzünde icad eden; ve semâvat ve arzı altı günde halk eden; ve altı haftada, her baharda, kâinattan daha san'atlı, hikmetli, zîhayat bir kâinatı inşa eden bir kudret-i ezeliye, bir ilm-i ezelinin dairesinde plânları ve miktarları taayyün eden mevcudat-ı ilmiyeyi, göze göstermeyen bir ecza ile yazılan ve görünmeyen bir yazıyı göstermek için sürülen bir ecza misilli, gayet kolay o mâdûmât-ı hariciye olan mevcudat-ı ilmiyeye vücud-u haricî vermeyi o kudret-i ezeliyeden uzak görmek ve icadı inkâr etmek, evvelki gûruh olan Sofestâîlerden daha ziyade ahmakane ve cahilânedir."(1)

"Daha sanatlı" ibaresi, her baharda yeniden yaratılan canlıların hayata mazhar olmaları cihetiyle hayatsız bir kâinattan daha sanatlı olduğuna vurgu yapmak içindir. Mesela, bahar mevsiminde yaratılan sinekler taifesi kâinattan daha sanatlı ve daha hikmetlidir. Allah bu manada yarattığı canlı mahlûkat da sabit ve cansız olan kâinattan daha sanatlı ve daha hikmetlidir.

(1) bk. [Lem'alar, Yirmi Üçüncü Lem'a, Hatime.](#)